

رابطه شخصیت فکری با اهمیت اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان (مطالعه موردی: دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب)

سجاد شکوئی

کارشناسی ارشد، روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد بندرعباس

چکیده

هدف از انجام این تحقیق رابطه شخصیت فکری با اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب بود. جامعه آماری این تحقیق را دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب تشکیل دادند. نمونه آماری به شیوه تصادفی ساده و با استفاده از فرمول کوکران ۲۳۴ نفر تعیین گردید. جهت جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه شخصیت فکری جاودان (۱۳۹۴) و پرسشنامه خودکارآمدی استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون همبستگی پیرسون (با توجه به نرمال بودن داده‌ها) و رگرسیون انجام گرفته است. نتایج نشان داد بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار مثبت وجود دارد. همچنین بین شخصیت فکری پرنیاز و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار مثبت وجود دارد. بین شخصیت فکری منفعل و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار مثبت وجود دارد. بین شخصیت فکری منتقد و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار مثبت وجود دارد. نتایج حاصل رگرسیون چندگانه نشان داد که شخصیت فکری حدود ۴۰ درصد از تغییرات اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان را پیش‌بینی می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: شخصیت فکری، اعتماد به توانایی خود، دانش آموزان، فاریاب.

مقدمه

عقاید مربوط به اعتماد به توانایی خود تعیین کننده این مطلب است که افراد در فعالیت‌ها چه مقدار تلاش به خرج می دهند تا چه زمانی به تلاششان ادامه می دهند و در برخورد با موقعیت های دشوار چگونه تاب آوری شان را نشان می دهند (پاجرس؛ ۲۰۰۹). باورهای افراد در مورد توانایی هایشان بر میزان فشار روانی و افسردگی که در موقعیت‌های تهدیدزا یا استرس‌زایی تجربه می کنند اثر می گذارد. افرادی که می‌توانند تهدیدها یا فشارهای روانی بالقوه را کنترل کنند شناخت‌های آشفته‌ساز را به خود راه نمی‌دهند و به وسیله آن‌ها آشفته نمی‌شوند در مقابل فقدان باورهای اعتماد به توانایی خود برای کنترل تهدیدهای بالقوه به تجربه فشار و برانگیختگی اضطرابی می‌شود (معمدی، ۱۳۹۳). عملکرد افراد تحت تأثیر متغیرهای زیادی است که یکی از مهمترین آن‌ها ویژگی‌های شخصیتی آنان است. نتایج به دست آمده از بررسی خصوصیات شخصیتی افراد حاکی از آن است که رفتار افراد به منش‌ها و خصوصیات شخصیتی آن‌ها بستگی دارد و بنابراین، ویژگی‌های شخصیتی افراد زمینه ساز رفتارهای آنان است. یک راه آشکار برای یادگیری در باره وابستگی یک فرد به یک ویژگی شخصیتی، صرفاً تحقیق مستقیم در باره آن شخصیت است (اردلان و همکاران، ۱۳۹۳). اتکینسون^۲ (۲۰۰۰) شخصیت را به عنوان الگوهای اختصاصی و متمایز تفکر، هیجان و رفتار که اسلوب شخصی تعامل با محیط فیزیکی و اجتماعی هر شخص را رقم می‌زند، تعریف کرده است. مک شین و وان گلینو شخصیت را الگوهای نسبتاً ثابت رفتار و حالت‌های درونی سازگار که تمایلات رفتاری یک شخص را نشان می‌دهند، می‌دانند. به هر حال، تعریفی که آلپورت برای شخصیت ارائه کرده، هنوز هم زیانزد همگان است. او شخصیت را سازمان پویای درون فرد می‌داند که از سیستم‌های روانی و فیزیکی تشکیل شده و تنها عاملی است که تعیین کننده سازش فرد با محیطش است (اردلان و همکاران، ۱۳۹۳). شخصیت فکری ویژگی است می‌تواند افکار، رفتار، عقاید و باورها را هدایت کند تا جایی که جهت و مسیر زندگی فرد توسط این حامل تعیین می‌شود. شخصیت فکری هر فردی پایه اصلی تعیین باورها، تفسیر و نگاه او را در طول زندگی مشخص می‌کند. امروزه بیشتر معلمان، خانواده‌ها و اجتماع به جای آنکه نگرش دانش‌آموزان را به سمت اعتماد به نفس، موقعیت، عزت نفس، میل به پیشرفت و غیره سوق دهند گاهی ناخواسته و نادانسته به ابزاری برای سرکوب علاقه و اعتماد دانش‌آموزان تبدیل می‌گردند که لازم است در این باره با ارائه آگاهی‌های لازم روحیه خودباوری تقویت و تاکید گردد. پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که خانواده و محیط اجتماعی نقش مهمی در پرورش استعدادها داشته و باور به خودکارآمدی را ارتقا می‌بخشند. نظریه خود تعیین‌گری به نقش عوامل اجتماعی به عنوان عامل واسطه و تسهیل‌گر شکوفایی تمایلات و پتانسیل‌های درونی انسان تاکید می‌ورزد. دریافت پسخوراند مناسب و حمایت‌گرایانه از محیط، احساس شایستگی را ارتقا می‌بخشد و تحول گرایش‌های فطری و خودنظم‌جویی را تسهیل می‌نماید. مطلوبیت اجتماعی از طریق فراهم کردن تجارب مثبت و حس خود ارزشی و ثبات در زندگی اجتماع فرد اثر سودمندی دارد (کارادیماس^۱؛ ۲۰۰۶). از طرفی عملکرد افراد تحت تأثیر متغیرهای زیادی است که یکی از مهمترین آن‌ها ویژگی‌های شخصیتی آنان است. نتایج به دست آمده از بررسی خصوصیات شخصیتی افراد حاکی از آن است که رفتار افراد به منش‌ها و خصوصیات شخصیتی آن‌ها بستگی دارد و بنابراین، ویژگی‌های شخصیتی افراد زمینه‌ساز رفتارهای آنان است (مقالو^۳؛ ۲۰۰۷). یک راه آشکار برای یادگیری در باره وابستگی یک فرد به یک ویژگی شخصیتی، صرفاً تحقیق مستقیم در باره آن شخصیت است (گاسلینگ و همکاران^۴؛ ۲۰۰۳). با توجه به پیچیدگی شخصیت و کلیت مفهوم آن، آلپورت^۵ به گردآوری و ذکر پنجاه تعریف متفاوت از شخصیت پرداخته است که حکایت از گستردگی شخصیت دارد. اتکینسون^۷ شخصیت را به عنوان الگوهای اختصاصی و متمایز

¹ Pajares

² Atkinson

³ Karademas

⁴ Moghanlo

⁵ Gosling et al

⁶ Allport

⁷ Atkinson

تفکر، هیجان و رفتار که اسلوب شخصی تعامل با محیط فیزیکی و اجتماعی هر شخص را رقم می‌زند، تعریف کرده است. مک شین و وان گلینو شخصیت را الگوهای نسبتاً ثابت رفتار و حالت‌های درونی سازگار که تمایلات رفتاری یک شخص را نشان می‌دهند، می‌دانند (مقاله، ۲۰۰۷). بنابراین، در این مطالعه به بررسی این سوال اساسی پرداخته خواهد شد که آیا شخصیت فکری بر اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب تاثیر معنادار دارد؟

پیشینه تحقیق

اردلان و همکاران (۱۳۹۳) مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش سازمانی کارکنان با مدیریت سرمایه فکری انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که وضعیت ویژگی‌های شخصیتی کارکنان در سطح متوسط و وضعیت هوش سازمانی و مدیریت سرمایه فکری آنان بالاتر از سطح متوسط است. ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش سازمانی با مدیریت سرمایه فکری رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه بیانگر آن است که از بین مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی، مؤلفه وظیفه‌شناسی و از بین ابعاد هوش سازمانی، مؤلفه کاربرد دانش بیشترین تأثیر را در پیش‌بینی مدیریت سرمایه فکری دارند. حمید و زمستانی (۱۳۹۲) در تحقیقی به بررسی رابطه هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی با کیفیت زندگی در دانشجویان پزشکی پرداخته است. یافته‌های این تحقیق که از ۱۶۰ نفر از دانشجویان پزشکی بدست آمده نشان می‌دهد؛ بین هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی با کیفیت زندگی رابطه چندگانه مثبت و معنی داری وجود دارد. هوش معنوی بیشترین رابطه مثبت را با کیفیت زندگی دارد. همچنین روان‌زندگی‌گرایی بیشتر رابطه منفی را با کیفیت زندگی دارد. مارلو و همکاران^۸ (۲۰۱۰) نشان دادند که خودکارآمدی با دلبستگی و شادکامی در نوجوانان همبسته است. این پژوهش در بین دانش‌آموزان شهر لاسرسا با یک نمونه آماری ۱۰۹ نفری انجام شد. نتایج نشان داد که خودکارآمدی و عملکرد مثبت با دلبستگی رابطه معنادار دارد و این مساله افزایش شادمانی آنان را سبب شده است. ریچتر و همکاران^۹ (۲۰۰۸) در تحقیقی به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت و کیفیت زندگی در طول دوره توانبخشی سالمندان پرداخته‌اند. یافته‌های این تحقیق که از ۶۸۷ نفر از بیماران کلینیک توانبخشی سالمندان در مدت یکسال بدست آمده نشان داده که ویژگی‌های شخصیت بر کیفیت زندگی سالمندان اثر گذار است. رهبری به عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیت بیشتر تأثیر را بر کیفیت زندگی و توانبخشی موفق سالمندان داشته است. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد، توجه به ویژگی‌های شخصیت می‌تواند به سالمندان در توانبخشی آنان و در نهایت کیفیت زندگی آنان اثر گذار باشد.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی تحقیق: بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۱: بین شخصیت فکری خودگردان و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۲: بین شخصیت فکری پرنیاز و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۳: بین شخصیت فکری منفعل و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

^۸ Marlow et al

^۹ Richter et al

فرضیه فرعی ۴: بین شخصیت فکری ناآرام و خودکارآمدی اعتماد به توانایی خود در بین مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ۵: بین شخصیت فکری منتقد و خودکارآمدی اعتماد به توانایی خود در بین مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

روش تحقیق

با توجه به موضوع تحقیق؛ تحقیق حاضر از جهت هدف، کاربردی و از جهت نحوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات توصیفی و در زمره مطالعات میدانی به شمار می‌آید و از جهت ارتباط بین متغیرهای تحقیق از نوع همبستگی است. جامعه آماری را دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب تشکیل می‌دهند. نمونه آماری با توجه به جامعه آماری توسط فرمول کوکران تعیین شد. بنابراین حجم نمونه ۲۳۴ نفر در نظر گرفته شد. در این تحقیق علاوه بر کتب، نشریات، منابع و نتایج تحقیقات مرتبط که برای تبیین پیشینه نظری تحقیق مورد بهره‌برداری قرار گرفته است، اطلاعات مورد نیاز برای دستیابی به اهداف تحقیق از طریق سه نوع پرسشنامه جمع‌آوری شد.

۱. پرسشنامه شخصیت فکری جاودان (۱۳۹۴): این پرسشنامه شامل ۷۵ گویه می‌باشد و پاسخ‌ها بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) است و پایایی و روایی آن نیز به اثبات رسیده است.
 ۲. پرسشنامه خودکارآمدی: این پرسشنامه شامل ۳۰ گویه می‌باشد و پاسخ‌ها بر اساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای (کاملاً موافقم، تا حدودی موافقم، تا حدودی مخالفم، کاملاً مخالفم) می‌باشد و روایی و پایایی آن نیز به اثبات رسیده است.
- بعد از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها با نرم افزار SPSS23 مورد آنالیز قرار گرفت. در بخش آمار استنباطی قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق نرمال بودن متغیرهای تحقیق توسط آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای بررسی شد. و با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف و نرمال بودن داده‌ها از آزمون‌های همبستگی پیرسون برای بررسی فرضیات تحقیق استفاده شد.

یافته‌ها

در ابتدا قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق باید نرمال بودن متغیرهای تحقیق توسط آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای بررسی شود.

جدول ۴-۹، آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای برای متغیرهای تحقیق

متغیرها	کولموگوروف-اسمیرنوف Z	sig	وضعیت نرمال بودن	نوع آزمون‌های مورد استفاده
شخصیت فکری	۰/۱۷۴	۰/۰۷۰	نرمال	پارامتریک
شخصیت فکری خودگردان	۰/۰۹۹	۰/۱۳۸	نرمال	پارامتریک
شخصیت فکری پرنیاز	۰/۰۹۳	۰/۲۲۶	نرمال	پارامتریک
شخصیت فکری منفعل	۰/۰۶۵	۰/۴۰۸	نرمال	پارامتریک
شخصیت فکری ناآرام	۰/۰۷۴	۰/۱۷۹	نرمال	پارامتریک
شخصیت فکری منتقد	۱/۰۰	۰/۰۶۹	نرمال	پارامتریک
اعتماد به توانایی خود	۰/۱۵۶	۰/۱۱۱	نرمال	پارامتریک

بر اساس نتایج جدول ۴-۹، آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای، که مقدار سطح معنی داری برای متغیرهای تحقیق و مولفه‌های آن از ۰/۰۵ بیشتر شده است لذا فرض نرمال بودن برای متغیرهای ذکر شده پذیرفته می‌شود. یعنی با ۰/۹۵ درصد اطمینان (در سطح معنی داری ۰/۰۵) فرضیه نرمال بودن برای متغیرها پذیرفته می‌شود، به علت اینکه فرض نرمال بودن برای متغیرهای تحقیق و مولفه‌های آن پذیرفته شده است، لذا برای بررسی فرضیه‌های اصلی و فرعی تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می‌شود.

فرضیه اصلی: بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

برای انجام این آزمون فرضیه‌های H_0 و H_1 به صورت زیر هستند.

H_0 : بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود ندارد.

H_1 : بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد.

برای بررسی رابطه بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد (متغیرها کمی و پارامتری) نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۴-۱۰، آمده است.

جدول ۴-۱۰، آزمون همبستگی بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان

آماره همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری	تعداد	وجود رابطه	نوع رابطه
پیرسون	**۰/۰۶۳	۰/۰۰۰	۲۳۴	رابطه دارد	مستقیم

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۰، ضریب همبستگی پیرسون برابر با ۰/۰۶۳ و سطح معنی داری آزمون برابر با ۰/۰۰۰، بدست آمده که از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد می‌شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم است. لذا فرضیه اصلی تحقیق مورد تایید قرار می‌گیرد به این مفهوم که تغییرات در شخصیت فکری موجب تغییرات در اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان است و به طرف مثبت (افزایشی) سیر می‌کند، بدین معنی که افزایش شخصیت فکری با افزایش اعتماد به توانایی خود همراه است و بالعکس، که مثبت بودن ضریب همبستگی دلیل افزایشی بودن این رابطه است.

برای بررسی رابطه بین مولفه‌های شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب از ماتریس ضرایب همبستگی استفاده شد (متغیرها کمی و پارامتری) نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۴-۱۶، آمده است.

جدول ۴-۱۲، آزمون همبستگی بین شخصیت فکری خودگردان و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان

آماره همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی داری	تعداد	وجود رابطه	نوع رابطه
پیرسون	۰/۰۷۴	۰/۲۶۳	۲۳۴	رابطه ندارد	مثبت (مستقیم)
پیرسون	**۰/۰۵۷	۰/۰۰۰	۲۳۴	رابطه دارد	مثبت (مستقیم)
پیرسون	**۰/۰۶۷	۰/۰۰۰	۲۳۴	رابطه دارد	مثبت (مستقیم)
پیرسون	۰/۰۵۷	۰/۳۸۸	۲۳۴	رابطه ندارد	مثبت (مستقیم)
پیرسون	**۰/۰۰۴	۰/۰۰۰	۲۳۴	رابطه دارد	مثبت (مستقیم)

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۲، ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/074$ ، و سطح معنی داری آزمون برابر با $0/263$ ، بدست آمده که از $0/05$ بیشتر است، بنابراین بین شخصیت فکری خودگردان و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان رابطه وجود ندارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد نمی شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم و بی معنی است. لذا فرضیه فرعی اول تحقیق مورد تایید قرار نمی گیرد.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۲، ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/057$ ، و سطح معنی داری آزمون برابر با $0/000$ ، بدست آمده که از $0/05$ کمتر است، بنابراین بین شخصیت فکری پرنیاز و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان رابطه وجود دارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد می شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم است. لذا فرضیه فرعی دوم تحقیق مورد تایید قرار می گیرد به این مفهوم که تغییرات در شخصیت فکری پرنیاز موجب تغییرات در اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان است و به طرف مثبت (افزایشی) سیر می کند، بدین معنی که افزایش شخصیت فکری پرنیاز با افزایش اعتماد به توانایی خود همراه است و بالعکس، که مثبت بودن ضریب همبستگی دلیل افزایشی بودن این رابطه است.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۲، ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/067$ ، و سطح معنی داری آزمون برابر با $0/000$ ، بدست آمده که از $0/05$ کمتر است، بنابراین بین شخصیت فکری منفعل و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان رابطه وجود دارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد می شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم است. لذا فرضیه فرعی سوم تحقیق مورد تایید قرار می گیرد به این مفهوم که تغییرات در شخصیت فکری منفعل موجب تغییرات در اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان است و به طرف مثبت (افزایشی) سیر می کند، بدین معنی که افزایش شخصیت فکری منفعل با افزایش اعتماد به توانایی همراه است و بالعکس، که مثبت بودن ضریب همبستگی دلیل افزایشی بودن این رابطه است.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۲، ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/057$ ، و سطح معنی داری آزمون برابر با $0/388$ ، بدست آمده که از $0/05$ بیشتر است، بنابراین بین شخصیت فکری ناآرام و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان رابطه وجود ندارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد نمی شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم و بی معنی است. لذا فرضیه فرعی چهارم تحقیق مورد تایید قرار نمی گیرد.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون همبستگی در جدول ۴-۱۶، ضریب همبستگی پیرسون برابر با $0/004$ ، و سطح معنی داری آزمون برابر با $0/000$ ، بدست آمده که از $0/05$ کمتر است، بنابراین بین شخصیت فکری منتقد و اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان رابطه وجود دارد ($p < 0/01$). بنابراین فرضیه صفر رد می شود و رابطه بین این دو متغیر مستقیم است. لذا فرضیه فرعی پنجم تحقیق مورد تایید قرار می گیرد به این مفهوم که تغییرات در شخصیت فکری منتقد موجب تغییرات در اعتماد به توانایی خود در بین دانش آموزان است و به طرف مثبت (افزایشی) سیر می کند، بدین معنی که افزایش شخصیت فکری منتقد با افزایش اعتماد به توانایی خود همراه است و بالعکس، که مثبت بودن ضریب همبستگی دلیل افزایشی بودن این رابطه است.

برای بررسی نقش پیش بینی کنندگی شخصیت فکری (متغیر مستقل) در اعتماد به توانایی خود (متغیر وابسته) دانش آموزان از رگرسیون چند متغیره استفاده نموده ایم که نتایج آن در جدول ۴-۱۷، آمده است:

جدول ۴-۱۳، نتایج تحلیل رگرسیون شخصیت فکری با اعتماد به توانایی خود

Sig	t	Beta	B	F	R ²	R	شاخص آماری
							متغیر پیش بین
0/000	0/956	0/063	0/014	9/40	0/40	0/63	شخصیت فکری

همان‌طور که در جدول ۴-۱۳، مشاهده می‌شود ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R=0/63$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2=0/40$ می‌باشد. این امر بیانگر این است که شخصیت فکری حدود ۴۰ درصد از تغییرات اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین، با توجه به سطح معناداری، می‌توان پی برد که متغیر شخصیت فکری قادر به پیش‌بینی اعتماد به توانایی خود در سطح قابل پذیرش ۰/۰۰۰ می‌باشند.

نتیجه‌گیری و بحث

نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معنادار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین مولفه‌های شخصیت فکری پرنیاز، منفعل و منتقد با اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب رابطه معناداری وجود دارد. این نتیجه با نتایج مطالعه رضایی و همکاران (۱۳۹۲)، اردلان و همکاران (۱۳۹۳) به نوعی مطابقت دارد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که انسان‌ها از لحاظ شخصیت موجوداتی بسیار پیچیده هستند به طوری که تشخیص و پیش‌بینی رفتار آنان بر اساس ویژگی‌های ظاهری کار بسیار دشوار است. عوامل متعدد و فراوانی در شکل‌دهی شخصیت نهایی و اصلی رفتار انسان دخیل هستند که مهمترین آن‌ها عوامل موروثی، وضعیت روانی و عاطفی مادر در دوران حاملگی، خلق و خوی والدین، میزان انرژی کودک، وضعیت اقتصادی-اجتماعی والدین، جو عاطفی خانواده و شیوه‌های تعاملی و ارتباطی والد-فرزند از مهمترین عوامل اثرگذار در بروز شخصیت نهایی کودکان محسوب می‌شوند. البته روابط و تعامل میان عوامل یاد شده تفاوت‌های فردی را در میان افراد به وجود می‌آورد که این امر خود موجب شخصیت منحصر به فرد هر کسی می‌شود. تعریف و مشخص کردن شخصیت بر اساس یک چارچوب نظری کار دشواری به نظر می‌رسد. اما می‌توان رفتار و دیدگاه افراد را بر اساس یک چارچوب نظری تا حدودی مورد سنجش و تحلیل قرار داد. لذا می‌توان گفت که شخصیت هر فردی الگویی نسبتاً پایدار و نحوه شیوه فکری، رشد روانی-اجتماعی و رفتاری است که اغلب در مسیر زندگی و در تعامل با دیگران ظهور و بروز می‌کند (داوودی و همکاران، ۱۳۹۰). از طرفی دیگر خودکارآمدی یکی از مهمترین مولفه‌های کسب موفقیت‌سازش یافتگی است و در حیطه روانشناسی مثبت جای می‌گیرد (اسنایدر و لوپز، ۲۰۰۳). سازه اعتماد به توانایی خود - باور به اینکه من می‌توانم- به اعتقادات فرد مبنی بر توانایی انجام تکالیف در شرایط خاص اشاره دارد (مادوکس، ۲۰۰۳). خودکارآمدی به قضاوت فرد در مورد توانایی‌های خود برای انجام موفقیت‌آمیز یک تکلیف یا کار گفته می‌شود (زیمرمن، ۲۰۰۶؛ شانک، ۲۰۰۸). اعتماد به توانایی خود شامل باور داشتن به توانایی‌ها برای رسیدن به اهداف در یک زمینه مشخص است (دورمان، ۲۰۱۴). این باورها موجب تاثیرگذاری بر شیوه تفکر، احساس، انگیزش یا رفتار فرد نیز می‌گردند. احساس قوی خودکارآمدی موجب بهبود دیدگاه‌های مثبت فردی و مشارکت بهتر فرد در انجام فعالیت‌ها، تنظیم اهداف و تعهد کاری می‌گردد (استوربل و همکاران، ۲۰۱۱).

امروزه بیشتر معلمان، خانواده‌ها و اجتماع به جای آنکه نگرش دانش‌آموزان را به سمت اعتماد به نفس، موقعیت، عزت نفس، میل به پیشرفت و غیره سوق دهند گاهی ناخواسته و نادانسته به ابزاری برای سرکوب علاقه و اعتماد دانش‌آموزان تبدیل می‌گردند که لازم است در این باره با ارائه آگاهی‌های لازم روحیه خودباوری تقویت و تاکید گردد. پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که خانواده و محیط اجتماعی نقش مهمی در پرورش استعدادها داشته و باور به خودکارآمدی را ارتقا می‌بخشند. نظریه خود تعیین‌گری به نقش عوامل اجتماعی به عنوان عامل واسطه و تسهیل‌گر شکوفایی تمایلات و پتانسیل‌های درونی انسان تاکید

1 Snyder & Lopez	0
1 Maddux	1
1 Zimmerman	2
1 Schunk	3
1 Dorman	4
1 Strobel & et al	5

می‌ورزد. دریافت پسخوراند مناسب و حمایت‌گرایانه از محیط، احساس شایستگی را ارتقا می‌بخشد و تحول‌گرایش‌های فطری و خودنظم‌جویی را تسهیل می‌نماید. مطلوبیت اجتماعی از طریق فراهم کردن تجارب مثبت و حس خود ارزشی و ثبات در زندگی اجتماع فرد اثر سودمندی دارد (کارادیماس، ۲۰۰۶).

با توجه به رابطه بین شخصیت فکری و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب پیشنهاد می‌گردد که:

- مشاوران برای بهبود شخصیت فکری دانش‌آموزان و افزایش اعتماد به توانایی خود به تقویت ویژگی‌های شخصیت فکری توجه ویژه داشته باشند.

- کارگاه‌های آموزشی در زمینه آموزش ویژگی‌های شخصیتی به دانش‌آموزان مقاطع گوناگون تشکیل شود.

با توجه به رابطه بین شخصیت فکری پرنیاز و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب پیشنهاد می‌گردد که:

- معلمان در کلاس‌های درس شرایطی را بوجود آورند که دانش‌آموزان بتوانند مجهولات ذهنی خود در رابطه با مطالب درسی در قالب سوال از معلم بپرسند.

- معلمان در انجام تکالیف درسی دانش‌آموزان آن‌ها را تا حد امکان راهنمایی کنند.
- معلمان در انجام برنامه‌ریزی‌های درسی به دانش‌آموزان تا حد امکان راهنمایی کنند و همچنین برنامه‌های پیشنهادی توسط دانش‌آموزان را تا حدی اجرا و عملی کنند.

با توجه به رابطه بین شخصیت فکری منفعل و اعتماد به توانایی خود در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب پیشنهاد می‌گردد که:

- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را با موقعیت‌های جدید روبرو کنند و در بالا بردن اعتماد به نفس آن‌ها اقدام کنند.
- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را به انجام فعالیت‌های داوطلبانه ترغیب کنند.
- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را به حضور در مدرسه و کلاس درس علاقه‌مند کنند.
- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را به رعایت قوانین و مقررات مدرسه ملزم کنند.

با توجه به رابطه بین شخصیت فکری منتقد و خودکارآمدی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان فاریاب پیشنهاد می‌گردد که:

- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را از انجام رفتارهای خرابکارانه نهی کنند.
- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را به داشتن صداقت و راستگویی تشویق کنند.
- معلمان سعی کنند دانش‌آموزان را از انجام کارهای کینه‌توزانه، عقده‌ای و جنجالی نهی کنند.
- خانواده‌ها و معلمان سعی کنند که کمبودهای عاطفی دانش‌آموزان که به علت کاستی‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی می‌باشد را جبران کنند.

منابع

۱. اردلان، محمدرضا؛ اسکندری، اصغر؛ گیلانی، مریم و عطایی، نفیسه (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش سازمانی کارکنان با مدیریت سرمایه فکری. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۷۱، صص ۱۴۸-۱۲۳.
۲. حمید، نجمه و مهدی زمستانی (۱۳۹۲). رابطه هوش معنوی و ویژگیهای شخصیت با کیفیت زندگی در دانشجویان پزشکی، مجله پزشکی هرمزگان، صص ۳۴۷-۳۵۵.

۳. داوودی، ایران؛ علی اکبری دهکردی، مهناز؛ رئیسین، شاهرخ و محسنی سنگاچین، پرستو (۱۳۹۰). رابطه هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی پرستاران با رضایت بیماران از خدمات پرستاری در بیمارستان‌های دانشگاه‌های اهواز، فصلنامه علمی- دانشجویی جنتاشاپیر، شماره ۲، صص ۱۹-۱۰.
۴. رضایی، اکبر؛ خورش، محسن و مقامی، حمیدرضا (۱۳۹۲). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی، باورهای انگیزشی و استراتژی‌های یادگیری با عملکرد تحصیلی دانشجویان گروه‌های علوم انسانی و علوم پایه. فصلنامه روان شناسی تربیتی شماره ۲۶، سال هشتم، صص ۲۳۴-۲۱۱.
۵. معتمدی، صغری (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین خودکارآمدی حمایت اجتماعی و اضطراب امتحان با سلامت روان دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علامه طباطبایی، فصلنامه روان شناسی و علوم تربیتی، دوره ۲، شماره ۷، ۹۱-۷۳.
6. Atkinson, R. L. (2000). Hilgard's introduction to psychology. Translated by, Mohammad Taghi, Barahani et al. (1390), Tehran, Roshd Publication (in Persian).
7. Dorman, J.P. (2001) "Associations between Classroom Environment and Academic Efficacy". Learning Environments Research, 4: 243-257.
8. Gosling, S. D., Rentfrow, P. J., & Swann, W. B. (2003). A very brief measure of the big-five personality domains. Journal of Research in Personality, 37, 504-528.
9. Karademas, E. (2006) "Self-Efficacy, Social Support and Well-Being: the Mediating Role of Optimism". Personality and Individual Differences, 40: 1281- 1290.
10. Maddux, JE. (2002) The power of believing you can. Handbook of positive psychology, Oxford: University press.
11. Marlow.L (2010). Ethnic Identity Self – Esteem , And Perceived Effacacyas Mediators Of Supportive Parenting Of Psychosocial Out Comes Among Urbon Adfie Scents . Stats University Of Newyork , U. S. A.
12. Moghanlo, M. (2007). Relation model of five personality factor: Identity and religious styles. Tarbiat Modares University. (Unpublished master dissertation) (in Persian).
13. Pajares, A.J. (2009). Pain Acceptance Moderates The Relation Between Pain And Negative Affect In Female Osteoarthritis And Fibromyalgia Patients, Ann Behavioral Medicine, 33, 291-301.
14. Richter, Jörg & Martina Schwarz, and Barbara Bauer (2008). Personality Characteristics Determine Health-Related Quality of Life as an Outcome Indicator of Geriatric Inpatient Rehabilitation, Current Gerontology and Geriatrics Research, Volume, Article ID 474618, 8 pages.
15. Schunk, D.H. (2008) "Metacognition, Self-Regulation, and Self-Regulated Learning: Research Recommendations", Educational Psychology Review, 20:463- 467.
16. Snyder, CR. Lopez, SH. (2002) Handbook of positive psychology. Oxford: University press.
17. Strobel, M. Tumasjan, A. Sporrle, M. (2011) "Be Yourself, Believe in Yourself and be Happy: Selfefficacy as a Mediator between Personality Factors and Subjective Well-Being". Scand J Psychol, 2(1):43-48.
18. Zimmerman, B.J. & Cleary, T.J. (2006) Adolescents' development of personal agency: The role of self-efficacy beliefs and self-regulatory skill. Edited by Frank Pajares and Tim Urdan. Published by Information Age Publishing, Greenwich, CT.